

ARVOSTELUT

Minun, sinun, meidän nuoruus. Nuoruuden kokemukset tutkimuskohteena

Kirsi-Maria Hytönen

Kaisa Vehkalahti & Leena Suurpää (toim.) 2014. Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään.

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 152, tiede. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. 281s.

Kaikki ovat joskus olleet nuoria. Kaisa Vehkalahden ja Leena Suurpään toimittaman artikkelikokoelman *Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään* (2014) teema on siis lähtökohtaisesti kaikille sen lukijoille tavalla tai toisella tuttu. Tämä tuttuus on toisaalta etu, toisaalta haaste. Etu se on siksi, että artikkelit epäilemättä löytävät lukijansa, mutta haaste siksi, että kaikille tutusta aiheesta voi olla vaikea kirjoittaa uskottavasti, tarkasti ja uutta tietoa antaen. Kirjan kirjoittajat selviävät haasteesta hyvin, ja *Nuoruuden sukupolvet* on antoisaa luettavaa. Erityisesti näen kirjan kohderyhmänä nuoruuden tutkijoiden lisäksi laajasti keruukilpailuaineistojen ja muistitiedon tutkijat sekä identiteettejä, sukupolvia tai 1900-luvun suomalaista kulttuurihistoriaa eri näkökulmista tarkastelevat tutkijat.

Nuoruuden sukupolvet on kiinteä kokonaisuus, sillä kaikkien artikkelien tutkimusaineisto on sama: vuonna 2010 Nuorisotutkimusseuran, Nuoren Voiman Liiton ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran järjestämään ”Oi nuoruus”-kirjoituskilpailuun lähetetyt tekstit. Kukaan kirjoittaja on lukenut ja rajannut aineistoa omista lähtökohdistaan käsin, ja teoksen yhdeksän artikkelia välttävätkin pääosin keskinäiset toistot ja päällekkäisyydet.

Nuoruusmuistoja sisältävän aineiston lukeminen on täytynyt olla tutkijoille aikamoinen matka omaan nuoruuteen, sillä nuoruusmuistoihin perustuva artikkelikokoelma väistämättä siirtää lukijan pohtimaan myös omia nuoruusmuistojaan ja niiden rakentumista eri näkökulmista. Artikkelikokoelman voikin nähdä olevan onnistunut, kun se tarjoaa lukijalle eri tapoja hahmottaa nuoruusmuistojen sisältöjä, sukupolvikokemuksia ja nuoruudesta kertomisen tapoja.

Musiikilla ja nimenomaan populaarimusiikkiin liittyvillä nuoruusmuistoilla on kirjassa näkyvä rooli. Asetelma herätti hienoisen kysymyksen, onko populaarimusiikin merkitys nuoruuden kokemuksissa todella niin vahva, että muita kulttuurituotteita tai harrastuksia nuoruuden jäsentäjänä ei ollut tarpeen käsitellä. Musiikki tulee monissa Oi nuoruus -kirjoituskilpailun teksteissä esiin osittain myös siksi, että musiikki mainitaan kirjoituskilpailukutsussa – onhan kysyjän ja kysymysten rooli aina merkittävä muistitietoa ja kokemuksia kerätessä.

Kokemusohjaisen aineiston subjektiivisuuden äärellä myös kirjan artikkeleiden lukijan

omat kokemukset ovat tulkinnan välineitä: edellinen kysymys heräsi minussa osittain siksi, että populaarimusiikin rooli ei ole omassa nuoruudessani ollut yhtä merkittävä, kuin miltä se tässä aineistossa ja kokoelmassa vaikuttaa yleisesti olevan. Musiikki on tarkastelun kohteena kahdessa artikkelissa. Lisäksi kirjassa tarkastellaan tarkemmin muun muassa seksuaalisuutta, työttömyyttä, ystävyyttä sekä siirtymää nuoruudesta aikuisuuteen.

Kirjan avaa toimittajien kirjoittama johdanto, jossa tutkimusaineisto esitellään kokonaisuutena. Toimittajat paikantavat artikkelikokoelmansa kolmen tutkimusperinteen leikkauskohtaan. Kirjassa näkyvät monitieteinen nuorisotutkimus, nuoruuden historian tutkimus sekä suomalainen elämäkerta- ja muistitietotutkimuksen perinne. Toimittajien mukaan tässä kokoelmassa nuoruus nähdään tiettyjen ikävuosien tai biologisten piirteiden sijaan henkilökohtaista elämänkulkua ja oman elämän muistelua jäsentävänä käsitteenä ja kerronnallisena rakennelmana, narratiivina. Tämän lisäksi nuoruus on kirjassa kulttuurinen ilmiö, tarkastelukulma lähihistoriaan.

Kirjan johdanto on yksi sen parhaista osuuksista. Vehkalahti ja Suurpää esittelevät tarkkaan Oi nuoruus -kirjoituskilpailun lähtökohdat ja karttuneen aineiston. He pohtivat kirjoittajien ikää, sukupuolta ja koulutustaustaa sekä näiden muuttujien vaikutusta muistelemisen motiiveihin, kerronnan sisältöihin ja kerronnan tapoihin. Kirjoituskilpailussa oli kaksi sarjaa, ”Nuoruus eilen” ja ”Nuoruus tänään”, jotka oli rajattu iän mukaan; jälkimmäinen oli tarkoitettu alle 25-vuotiaille, edellinen sitä vanhemmille. Vehkalahti ja Suurpää tuovat esiin näiden sarjojen tuottamien aineistojen eroja ja yhtäläisyyksiä. Varsinaisissa artikkeleissa käsitellään useimmiten vain rajattua osaa aineistosta, joten johdannossa vastataan hyvin lukijan tarpeeseen tuntea aineiston kokonaisuus.

Johdannossa myös esitellään kirjan artikkeleiden keskeiset lähtökohdat ja käsitteet. Näistä sukupolvi on mielestäni jopa keskeisin, ja siksi onkin hyvä, että käsitteen punnitsemiselle eri suunnista on annettu hyvin tilaa. *Nuoruuden sukupolvet* -teoksessa sukupolven käsite on keskeinen kolmessa ensimmäisessä artikkelissa, jotka muodostavat kirjan ensimmäisen osion. Sukupolvea määritellään niin yhteiskunnallisena sukupolvena kuin monisyisemmin. Heti johdannon jälkeen Antti Häkkisen teemana on se, miten nuoruudessa kohdetaan yhteiskunnan eri toimijoita ja instituutioita, ja miten nämä yhteiskuntakokemukset muovaavat nuoruutta ja nuoruuden muistelemista. Häkkinen rakentaa artikkelinsa erityisesti kolmen yhteiskuntakokemuksen tulkintaan: koulun, rippikoulun ja ensimmäisen työpaikan muistelemiseen sekä näiden kokemusten kietoutumiseen kertojien sosiaaliseen taustaan, perhesuhteisiin tai taloudelliseen varallisuuteen. Häkkisen teoreettinen asetelma on kiinnostava ja toivoisin yhteiskuntakokemuksia ja niiden merkityksiä eri aineistoissa, erikäisten ja erilaisista sosiaalisista taustoista tulevien henkilöiden kerronnassa analysoitavan jatkossakin.

Myös Kaisa Vehkalahden ja Riikka Taavetin artikkelien pohdinnat sukupolvista ja sukupolvikokemuksista ovat kiinnostavia. Vehkalahden aineistona ovat nuoruuskuvaukset kirjoituskilpailun vanhimpien kirjoittajien teksteissä, ja sekä sisällön että kerronnan tapojen analyysiä kuljetetaan rinnakkain. Taavetti puolestaan kirjoittaa seksuaalisuudesta, josta kerrotaan aineistossa melko vähän – keruuesitteessä ei mainittu seksuaalisuutta tai nuoruuden seksikokemuksia kirjoitusteemana, eikä aihe muutenkaan ole kirjoituskilpailuvastauksissa kovin tavallinen.

Sukupolvi-teeman jälkeen kirjan toinen osio käsittelee nuorisokulttuureja. Mikko Salasuo ja Leena Suurpää kirjoittavat tärkeästä aiheesta: ystävydestä ja ryhmään kuulumisesta kahden eri ikäryhmän teksteissä. Tämä osion toiset kaksi tekstiä käsittelevät musiikkia. Janne Poikolainen kirjoittaa 1950- ja 1960-lukujen nousevasta nuorisomusiikista. Poikolainen pohtii, miten niin kutsutun nuorisomusiikin nousu ja fanikulttuurin läpimurto olivat

mahdollisia, vaikka äänilevyjä ja levysoittimia oli vain harvoilla, eikä radiossa vielä juuri soitettu kevyttä musiikkia.

Jo aiemmin mainittu omakohtainen kokemus on lähtökohtana Mikko Salasuon artikkelissa, jossa hän tarkastelee sitä, miten hänen kanssaan suunnilleen samaan sukupolveen kuuluneet kirjoittavat populaarimusiikista. Sekä Salasuo että Poikolainen osoittavat, ettei musiikin osuus nuoruutta käsittelevässä kirjoituskilpailussa ole sattumalta suuri, sillä musiikkiin liittyvät kokemukset ovat jaettuja elämyksiä ja mieleenpainuneita muistoja, tarinoiden lähteitä.

Kirjan kolmannessa osiossa nuoruutta lähestytään instituutioiden kautta. Eliisa Kylkilahden työtömyyttä käsittelevä artikkeli koskettaa ajankohtaisuudellaan: nuorisotyötömyys on tänä päivänä korkeaa, mutta kuten Kylkilahden osoittaa, työpaikan saamisella on suuri merkitys nuoren identiteetille ja omanarvontunnolle. Koulun merkitystä nuoruuden jäsentäjänä ei voi ohittaa, joten on hyvä, että Essi Jouhki on kirjoittanut aiheesta kokoelmaan. Hänen artikkelinsa vuosina 1940–1955 syntyneiden koulumuistoista tuo esiin teemoja rinnakkaiskoulujärjestelmän vähittäisen murroksen ajalta. Kiinnostavaa olisi tietää myös, miten nuoremmat, peruskoulua käyneet nuoret käsittelevät kirjoituksissaan koululaitosta instituutiona tai osana nuoruutta.

Kimmo Jokisen artikkeli on hyvä päätös kirjalle, sillä näen sen yhdistävän nuoruudesta kirjoittamista monesta eri näkökulmasta. Jokisen aiheena on siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen. Etenkin nuoremmista kirjoittajista osa tuntee nuoruuden jatkuvan epämääräisesti vielä silloin, kun sen jopa toivoisi päättyvän. Siirtymä nuoruuden ja aikuisuuden välillä on ehkä epämääräistynyt, sillä nykyään puhutaan nuorista aikuisista tarkoittaessa ikänsä puolesta aikuisina pidettyjä henkilöitä, joilta vielä puuttuvat perheen ja vakituisen työn kaltaiset, aikuisuuteen aiemmin liitetyt määreet.

Kirjoituskilpailuvastausten käyttöä tutkimusaineistona punnitaan joka artikkelissa. Koska päällekkäisyyttä on eri kirjoittajien teksteissä vain vähän – tai ainakin vähemmän kuin ennalta odotin – *Nuoruuden sukupolvet* osoittaa, miten paljon kerronnan tutkimusta tehdään eri tieteenaloilla ja erilaisista lähtökohdista. Artikkeleissa ei tutkita nuoruudesta kertovaa muistelupuhetta ainoastaan lähteenä vaan huomioidaan aineiston erityispiirteet ja pohditaan, mistä aineisto kertoo, mistä se mahdollisesti vaikenee, ja mistä se ei edes voisi kertoa. Nuoruusmuistoja ja kerrontaa nuoruudesta tarkastellaan sekä kertomuksina ja kerronnallisista lähtökohdista, mutta myös niiden sisältöjen kannalta: muistelukerronta nähdään siis sekä lähteenä että kohteena.

Monitieteinen nuorisotutkimus on yksi kirjan lähtökohdista, minkä huomaa esimerkiksi kirjoittajakunnasta: kirjoittajat edustavat pääosin historian tutkimuksen ja yhteiskuntatieteiden eri aloja. Kulttuurintutkimuksen näkökulmia olisi voinut kaivata lisää, mutta monitieteisyyteen sitoutuneet kirjoittajat huomioivat onneksi esimerkiksi etnologian ja folkloristikan tutkimusta lähdeluetteloissaan – toki enemmänkin olisi voinut olla, mutta lisäkirjallisuuden vaatimus kumpuaa sekin jokaisen lukijan omasta perspektiivistä ja on sinällään melko loputon. Artikkelien viittaukset on tehty johdonmukaisesti samalla tavalla ja taitollisesti kirja on miellyttävää luettavaa. Viimeisen bonuspisteen annan vielä kirjan kuvitukselle, joka on erittäin hieno kansikuvasta lähtien.

FT Kirsi-Maria Hytönen työskentelee tutkijatohtorina Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksessa, etnologian oppiaineessa.